

DELITEV IN UPRAVNO-TERITORIALNA ORGANIZIRANOST SLOVENSKEGA OZEMLJA NA RAVNI NUTS 3

Gregor Škratek

prof. geog. in proiz. teh. vzg.

Gasilska 3a, SI – 2352 Selnica ob Dravi, Slovenija

e-mail: gregor.skratek@hotmail.com

UDK: 911.6:35.07

COBISS: 1.01

Izveček

Delitev in upravno-teritorialna organiziranost slovenskega ozemlja na ravni NUTS 3

Prispevek obravnava upravno-politično delitev slovenskega ozemlja od nastanka dežel do danes v luči geopolitičnih razmer. Ob vstopu Slovenije v Evropsko unijo (EU) 1. 5. 2004 so se zahteve glede upravno-politične delitve spremenile, saj EU zahteva poenotenje regij NUTS. Ker to vprašanje še do danes ni urejeno v zadovoljivi meri, prispevek podaja nov pogled na oblikovanje regij NUTS 3.

Ključne besede

politična geografija, upravna delitev, regije NUTS, Slovenija

Abstract

Division and administrative-territorial organization of the Slovenian territory at NUTS level 3

This article deals with the administrative-political division of the Slovenian territory from the formation of provinces to this time in the light of the previous geopolitical situation. When Slovenia joined the European Union (EU) on 1st of May 2004, the requirements for administrative and political division changed, since EU requires unification of the NUTS regions. Since this issue has not been satisfactorily regulated up until now, this article provides a new perspective on the creation of NUTS 3 regions.

Key words

Political geography, administrative division, NUTS regions, Slovenia

1. Uvod

V času gospodarske, finančne in moralne krize je projekt ustanavljanja slovenskih pokrajin skorajda pozabljen, čeprav je to ena izmed zahtev Evropske zveze (EU), katere člani smo že 8 let. Poleg tega naš način upravne organiziranosti kaže tudi na določeno stopnjo unitarne državne ureditve. Ta termin predpostavlja, »/.../ da obstaja v državi visoka stopnja notranje homogenosti in enotnosti /.../« (Bufon 2001, 138), kar ne velja za večino držav sveta. Vsaka država ima zato bolj ali manj federalno ureditev, ki temelji »/.../ na dogovoru med različnimi bolj ali manj avtonomnimi politično-teritorialnimi subjekti /.../« (Bufon 2001, 138). Na tem mestu naj še pojasnimo, da je termin pokrajina uporabljen izključno zaradi poenotenja vladne terminologije in da ni sinonim pokrajine v geografskem pomenu besede. V prispevku bomo na kratko opredelili morebitne vzroke, zakaj v Sloveniji še ni pokrajin NUTS 3, in prikazali nov model pokrajin, ki smo jih oblikovali na bolj tradicionalnih kazalcih.

2. Kratek pregled upravno-teritorialne organiziranosti slovenskega ozemlja

Slovensko ozemlje se je v upravno-teritorialnem smislu skozi zgodovino zelo spreminjalo. O členitvi ozemlja, ki je bila zametek kasnejših upravnih delitev, lahko govorimo že v času fevdalizma (predvsem v 11. in 13. stol.), ko so bile določene že prve meje med zemljiškimi gospodstvi. V obdobju poznega srednjega veka se na slovenskem oblikujejo dežele: Štajerska, Koroška, Kranjska, Goriška in Trst. Vse do razpada Avstro-Ogrske (A-O) smo Slovenci živeli v kronskih deželah A-O, katerih razdelitev se je odražala tudi v prostoru. Meja med posameznimi kronskimi deželami je bila obeležena z mejnimi kamni, ki so še danes opazni v prostoru. Ob ustanovitvi države Slovencev, Hrvatov in Srbov (SHS) je bila vsa oblast prenesena na Narodno vlado SHS, ki je predstavljala dejanskega nosilca in uresničevalca državne oblasti, zato že lahko govorimo o prvi državni samostojnosti Slovencev. Slovensko ozemlje se je upravno-politično zelo skrčilo, saj smo takrat izgubili Primorsko in Koroško. Čermelj (1965, 11) navaja, da je Italiji tako pripadlo 291.697 ha in 260.749 prebivalcev po zadnjem avstrijskem štetju, Italija je dobila še Trst z okolico z 9589 ha in 229.510 prebivalci, Istro (brez dela občine Kastav in otoka Krk) s 443.693 ha in 371.470 prebivalci ter politični okraj Postojna, sodni okraj Idrija ter manjše dele občin Grčarevec, Planina in Logatec, skupaj 127.350 ha in 57.325 prebivalcev. Od slovenskega narodnostnega ozemlja se je Italiji s Saintgermainsko mirovno pogodbo priključila Kanalska dolina ter občine Bela Peč in del občine Rateče. Čermelj (1965, 11) navaja, da smo s tem dodatno izgubili 3643 ha in 8992 prebivalcev. Po vidovdanski ustavi leta 1921 je bilo slovensko ozemlje razdeljeno na ljubljansko in mariborsko oblast, ki sta bili razdeljeni na sreze in občine. Takšna delitev vsekakor ni pripomogla k združenosti že v stari Avstriji razklanega naroda. V Kraljevini Jugoslaviji se je ozemlje delilo na banovine, sreze (okraje) in občine. S spremembo imena države je bila zbrisana nacionalnost, kar je umirilo nacionalna trenja v državi, ravno tako pa je nacionalnost zbrisala delitev na banovine, saj so bile slednje poimenovane po rekah. Slovensko je bila edina banovina v Jugoslaviji, ki je notranje zaokroževala tudi nacionalno ozemlje v Kraljevini Jugoslaviji. Dravska banovina je bil najmanjša, merila je 15.849 km² in predstavljala 6,40 % celotnega ozemlja. Poleg tega je bilo po novi ureditvi Dravski banovini dodatno odvzeto ozemlje, občina Štrigova, vasi Dubrovo, Breg, Presiko, Badličan, Prihovec (Krajevni leksikon Dravske banovine 1937). Po podatkih popisa prebivalstva z dne 31. marca 1931 je bilo na območju Dravske banovine našteti 1.144.298 duš, od tega 551.211 moških in 593.087 žensk, ki so živeli v 1072 občinah (Krajevni leksikon Dravske

banovine 1937). Takšna razdrobljenost slovenskega ozemlja na vasi oz. občine je bila predvsem ovira za njihovo uspešno delovanje.

Upravna organiziranost slovenskega ozemlja v času 2. svetovne vojne je posebej zanimiva, saj sta v tem obdobju nastajali oz. obstajali dve vzporedni členitvi oz. upravno-teritorialni organizaciji ozemlja. Na eni strani okupatorjeva »legalna« in na drugi strani legitimna organiziranost narodnoosvobodilnega gibanja. Specifičnost organizacije OF je bila v svojevrstni ljudski oblasti, saj so terenski odbori OF nastajali že v času, ko še ni bilo osvobojenega ozemlja (Šnuderl 1965, 11). Z vidika teritorialne členitve ozemlja Slovenije v okviru povojne Jugoslavije lahko rečemo, da je za povojno obdobje značilna hitro spreminjajoča se notranje teritorialna organiziranost. Godec (1982, 3–4) poimenuje povojno obdobje kot obdobje teritorialne nestabilnosti. Obdobje po letu 1963, ko je bila sprejeta nova ustava, pa imenuje obdobje teritorialne trdnosti. Prvi zakon, ki je po vojni urejal vprašani delitve in teritorialno-upravne organiziranosti, je bil Zakon o upravni razdelitvi federalne Slovenije z dne 8. septembra 1945. Po slednjem je bilo slovensko ozemlje razdeljeno na 5 okrožij, 28 okrajev in 1583 krajev (Grafenauer 2000, 272). Vse do leta 1963 je prihajalo do pogostih sprememb, ki jih na tem mestu ne bomo posebej omenjali. Zadnja sprememba upravne organiziranosti v okviru Jugoslavije je zakonsko stopila v veljavo že leta 1964 (Uradni list SRS, št. 35/64). Teritorij Ljudske republike Slovenije je bil po novem razdeljen na 4 okraje in 62 občin. Do osamosvojitve smo v Sloveniji imeli skupaj 62 občin in 1173 krajevnih skupnosti. Takšna delitev in upravno-politična organiziranost mlade države je obstajala vse do leta 1998, ko so se zaradi različnih političnih interesov začele ustanovljati nove občine. Tako imamo v letu 2012 že 211 občin.

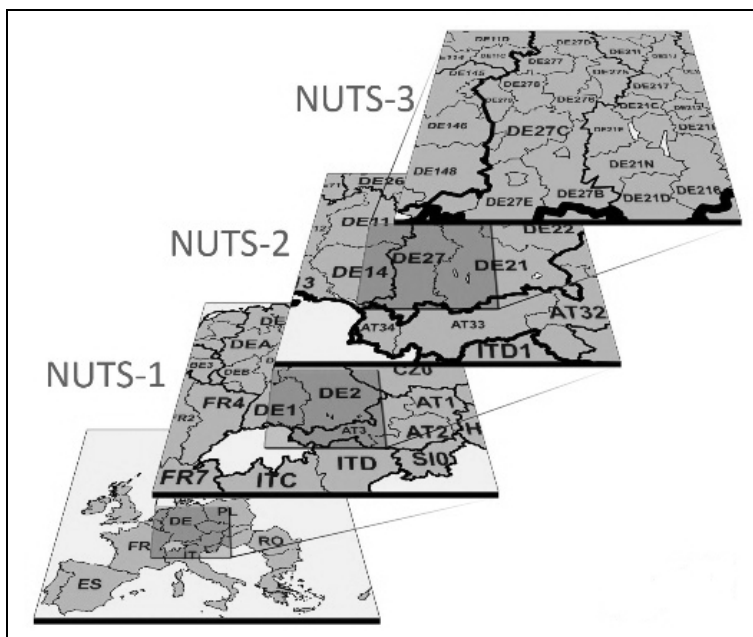
3. Obstoječe stanje upravne organiziranosti in zahteve EZ

Slovenija je 1. maja 2004 Slovenija vstopila v Evropsko unijo (EU). Pri predpristopnih pogajanjih je morala naša država med 29 poglavji obravnavati tudi poglavje o regionalizmu. Slednje je pomenilo na eni strani zavrnitev centralistične ureditve, po drugi strani pa omogočilo dotok znatnih finančnih sredstev iz strukturnih skladov EU ter krepitev čezmejnega sodelovanja prek programov INTERREG in PHARE (fr. Pologne-Hongrie Assistance à la Restructuration Économique). Področje regionalizma je v EU urejeno z dvema uredbama Evropskega sveta, in sicer št. 1059 iz leta 2003 in št. 1888 iz leta 2005 (SURS, 2010). Slednji določata skupno standardno klasifikacijo statističnih teritorialnih enot Evropske unije ali na kratko klasifikacijo NUTS (fr. Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques). Slikovno predstavitev klasifikacije prikazuje Slika 1. Po uredbi št. 1059 je določena velikost NUTS regij oz. teritorialnih enot. Določena je na osnovi števila prebivalcev.

Na ravni NUTS 1 je določen minimum 3 milijonov in maksimum 7 milijonov prebivalcev. NUTS 2 je v razponu od 800.000 do 3 milijone in NUTS 3 v razponu od 150.000 do 800.000. Za ravni NUTS 4 in NUTS 5 niso določene nobene omejitve, edino to, da je NUTS 5 najmanjša upravno-teritorialna enota. Zanimivo pri tej klasifikaciji je to, da ravni NUTS 4 nimajo le Belgija, Estonija, Italija, Latvija, Nizozemska, Avstrija, Romunija in Švedska.

Slovenija je po takšni klasifikaciji kot celota razvrščena v NUTS 1, čeprav ima po popisu 2002 1.987.971 prebivalcev, kar ne zadovoljuje osnovnega določila za ustanovitev NUTS 1. Da bi zakrili oblikovanje regij NUTS v okviru meja držav članic,

so kot pomembno izhodišče zapisali tudi, da prebivalce regij družijo skupni jezik, kultura in zgodovina. Na ravni NUTS 2 imamo tako dve enoti, vzhodno in zahodno kohezijsko regijo, ki pa nimata skoraj nikakršne vloge v smeri decentralizacije naše države. Raven NUTS 3 so po sili razmer statistične regije. Če pogledamo našo najmanjšo zasavsko statistično regijo, ima po zadnjih podatkih le 44.750 prebivalcev (Medmrežje 1), kar niti približno ne ustreza spodnji meji za ustanovitev NUTS 3. V Preglednici 1 so prikazani nekateri podatki po statističnih regijah, najpomembnejši je podatek o številu prebivalcev. V nadaljevanju bomo pri oblikovanju novih regij poskušali slediti smernicam EU o minimumu števila prebivalcev.

Slika 1: Klasifikacija NUTS.

Vir: <http://www.stat.si/doc/pub/REGIJE-2010.pdf>.

Preglednica 1: Podatki po statističnih regijah.

Statistična regija	Št. prebivalcev	Št. preb. v %	Velikost v km ²	Velikost v %	BDP v mio. €
Pomurska	119.537	5,88	1.337	6,59	1.361
Podravska	322.900	15,89	2.170	10,70	4.674
Koroška	72.481	3,57	1.041	5,13	969
Savinjska	258.845	12,74	2.384	11,76	3.913
Zasavska	44.750	2,20	264	1,30	512
Spodnjeposavska	69.900	3,44	885	4,37	964
Jugovzhodna Slovenija	141.166	6,95	2.675	13,19	2.249
Osrednjeslovenska	521.965	25,68	2.555	12,60	12.465
Gorenjska	201.779	9,93	2.137	10,53	2.907
Notranjsko-kraška	51.728	2,55	1.456	7,18	669
Goriška	118.533	5,83	2.325	11,47	1.980
Obalno-kraška	108.778	5,35	1.044	5,15	1.906
Slovenija	2.032.372	100,00	20.273	100,00	34.568

Vir: <http://www.stat.si/doc/pub/REGIJE-2010.pdf>.

NUTS 4 oz. po novi metodologiji LAU 1 (angl. Local Administrative Units) so v Republiki Sloveniji upravne enote, ki pomenijo korak k decentralizaciji države. Ustanovljene so bile leta 1994, pomenile pa so ločitev državne uprave od lokalne samouprave. Edina zakonsko določena obvezna samoupravna teritorialna enota v Republiki Sloveniji je občina. Slednjih imamo leta 2012 že 211. Po klasifikaciji NUTS so to enote NUTS 5 ali po novi metodologiji LAU 2. Za primerjavo med evropskimi državami si pogledjmo Preglednico 2, ki prikazuje število enot LAU 2 in LAU 1 izbranih držav.

Preglednica 2: Evropske države – klasifikacija LAU.

Država	NUTS 3	NUTS 4 – LAU 1	NUTS 5 – LAU 2
Avstrija	35	-	2.357
Nemčija	429	1.457	12.379
Italija	107	-	8.101
Madžarska	20	168	3.152
Slovaška	8	79	2.928
Danska	11	99	2.148
Finska	20	77	416
EU-27	1.303	8.397	121.601

Vir: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/>.

4. Dosedanji predlogi pokrajinske organizacije

Slovenija še danes, osem let po vstopu v EU, nima urejene regionalizacije. Nastali vakuum med državo in lokalno samoupravo zapolnjujemo s statističnimi regijami, ki pa niso niti terminološko poenotene niti ne ustrezajo zahtevam Evropskega sveta za regionalizacijo na ravni NUTS 3 in kar je z vidika živosti regij zelo pomembno, ljudje se ne poenotijo z njimi.

Najstarejše poročilo o oblikovanju regij sta leta 1993 izdala Urbanistični inštitut RS in Inštitut za ekonomska raziskovanja. V poročilu Regionalni razvoj in regionalizacija Slovenije sta podala več delitev Slovenije na regije, ki so se opirale na gravitacijska območja, naravne danosti, prometno infrastrukturo idr. Poročilo omenjamo zato, ker bomo za oblikovanje novih regij uporabili tudi enega od kazalcev, tj. gravitacijsko povezanost razvojnih središč. Nekoliko mlajše oblikovanje regij v Sloveniji je leta 1999 izdala Vlada RS, Služba za lokalno samoupravo, v knjižici z naslovom Pokrajine v Sloveniji. Pri oblikovanju regij, ki so predstavljene v tej knjižici, so sodelovali večinoma geografi, med njimi Lojze Gosar, Dušan Plut, Marjan Ravbar in Igor Vrišer. Predlagane pokrajine so bolj ali manj geografsko zaokrožene enote bodisi z izstopajočo družbeno ali naravno komponento. Dušan Plut v omenjenem delu (Čokert s sodelavci 1999) predlaga delitev Slovenije na 25 pokrajin in 8 oz. 7 zvez pokrajin. Lojze Gosar predlaga (Čokert s sodelavci 1999) delitev Slovenije na 20 oz. 25 pokrajin. Slika 3 prikazuje delitev na 25 pokrajin. Vrišer pa (Čokert s sodelavci 1999) podaja dve različici delitve Slovenije na 10 in 25 pokrajin in kot večina drugih avtorjev navaja argumente za in proti takšni delitvi. Ekonomsko najustreznejše so večje regije, kar poudarja več avtorjev. Delitev Slovenije na 10 pokrajin, bi lahko nadomestila sedanje statistične regije.

Če povzamemo zaključke vseh avtorjev, so se odločili za tri enakovredne predloge o delitvi Slovenije na (Čokert s sodelavci 1999):

- manjše pokrajine,
- večje pokrajine in
- tretjo vmesno različico delitve na 12 oz. 15 pokrajin.

Različico majhnih pokrajin utemeljujejo z argumentom, da temelji na tradicionalnih geografskih regijah in se v znatni meri ujema z naravno oblikovitostjo Slovenije (Pokrajine v Sloveniji 1999). Po drugi strani pa priznavajo, da bi se razlike med regijami povečale, saj naj bi bil prepad med najrazvitejšo (osrednjeslovensko) in najmanj razvito (sotelsko) kar 1 : 3,18 (Čokert s sodelavci 1999). Najbolje je utemeljena delitev na 8 večjih pokrajin, kjer bi bil razmah v razvitosti med osrednjeslovensko in pomursko samo 1 : 2,5. Pri tem predlogu pa se nikakor ne morejo zediniti o nekaterih mejah med regijami, npr. priključitev jugovzhodne koroške k savinjski ali podravske regiji. Delitev na vmesno različico pa je v bistvu samo nekakšna kopija sedanjih statističnih regij. Kot glavno slabost takšne delitve predstavljajo predvsem središča regij, npr. Postojno, ki ni dovolj močna za obvladovanje notranjske regije. Razmah v razvitosti bi znašal 1 : 2,6. Pri delitvi na 15 regij prvič omenjajo število prebivalcev. Tako bi povprečna regija štela 132.000 prebivalcev, vendar najmanjše le 50.000. Razlika v razvitosti pa bi znašala 1 : 3,05.

Vsi dosedanji predlogi imajo tako pozitivne kot negativne argumente za ustanovitev pokrajin, vendar ne smemo pozabiti, da je 22. junija 2008 v RS potekal posvetovalni referendum o ustanovitvi pokrajin. Na tem referendumu smo se volivci odločali o ustanovitvi pokrajin. Predlagano različico, o kateri se je že odločalo, so volivci delno podprli, kajti referendum je uspel večinoma na vzhodu države in prinesel majhne pokrajine.

Kljub leta 2008 izpeljanemu referendumu v Sloveniji v letu 2012 še vedno nimamo pokrajin. Na tem mestu naj omenimo še predlog nekdanje ministrice za lokalno samoupravo Duše Trobec Bučan, ki je slovensko politično in strokovno javnost 9. februarja 2011 vznemirila s predlogom delitve Slovenije na 6 pokrajin po vzoru škofij, čeprav se njihove meje naj ne bi povsem skladale z mejami pokrajin. Odzivi so bili zelo burni in zelo različni. Temu predlogu so bili naklonjeni samo nekateri iz desne politične struje. Vsekakor je treba dodati, da takšen predlog ni bil osnovan na kriterijih gospodarskega sodelovanja, gravitacijskih območij in zgodovinskih območij. Slovenija z odlašanjem ustanovitve pokrajin izgublja denarna sredstva, ki bi jih lahko v večji meri črpala iz evropskih skladov, po drugi strani pa krepi centralistično ureditev države, ki je v nasprotju s smernicami o skladnem regionalnem razvoju, ki si jih je zadala že v osemdesetih letih prejšnjega stoletja.

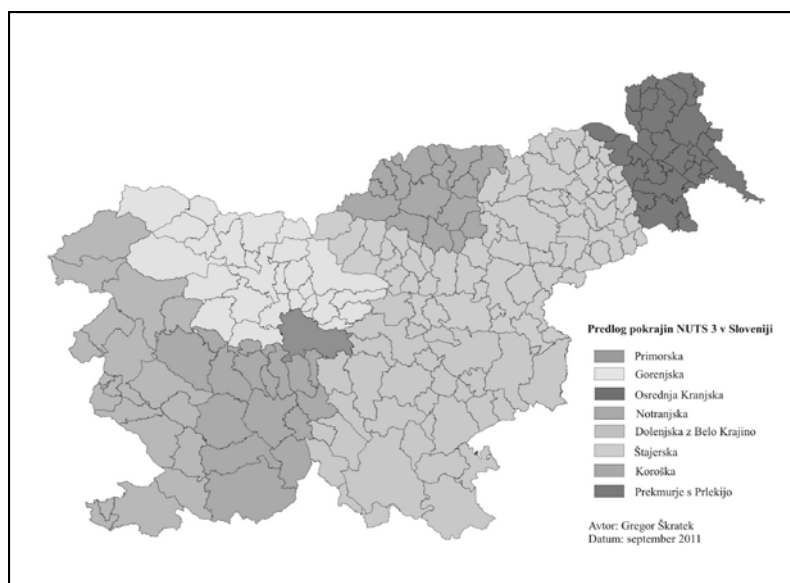
5. Predlog nove upravne organiziranosti države na ravni NUTS 3

V tem poglavju želimo predstaviti nov pogled na ustanavljanje pokrajin ali regij. Do sedaj je bilo predstavljenih že mnogo delitev slovenskega ozemlja, vendar se nobena delitev ni tako zasidrala v zavest ljudi kot nekdanja delitev na kronske dežele. Nova delitev nikakor ne sme prezreti tega dejstva, čeprav je razumljivo, da tudi identičnih dežel zaradi spremenjenih gospodarskih in političnih razmer ne moremo ustanoviti. Smotrno bi bilo, da bi nove pokrajine ali dežele vsaj v večji meri lahko povzemale nekatere prostorske razsežnosti.

Pri snovanju regij nam bo vodilo Listina regij, ki jo je 1988 odobril Evropski parlament in ki regijo pojmuje kot subjekt z lastno identiteto ter določenimi specifičnostmi, kot so jezik, kultura in zgodovinska tradicija. Pri formalnostih bomo poskušali zajeti priporočila Evropskega sveta, ki za regije NUTS 3 predvideva od 150.000 do 800.000 prebivalcev. Zaradi številčne majhnosti slovenskega naroda si bomo dovolili spodnjo mejo spustiti na minimum 100.000 prebivalcev. Drugi pomemben kriterij, ki ga bomo uporabili pri oblikovanju regij, bo gravitacijsko

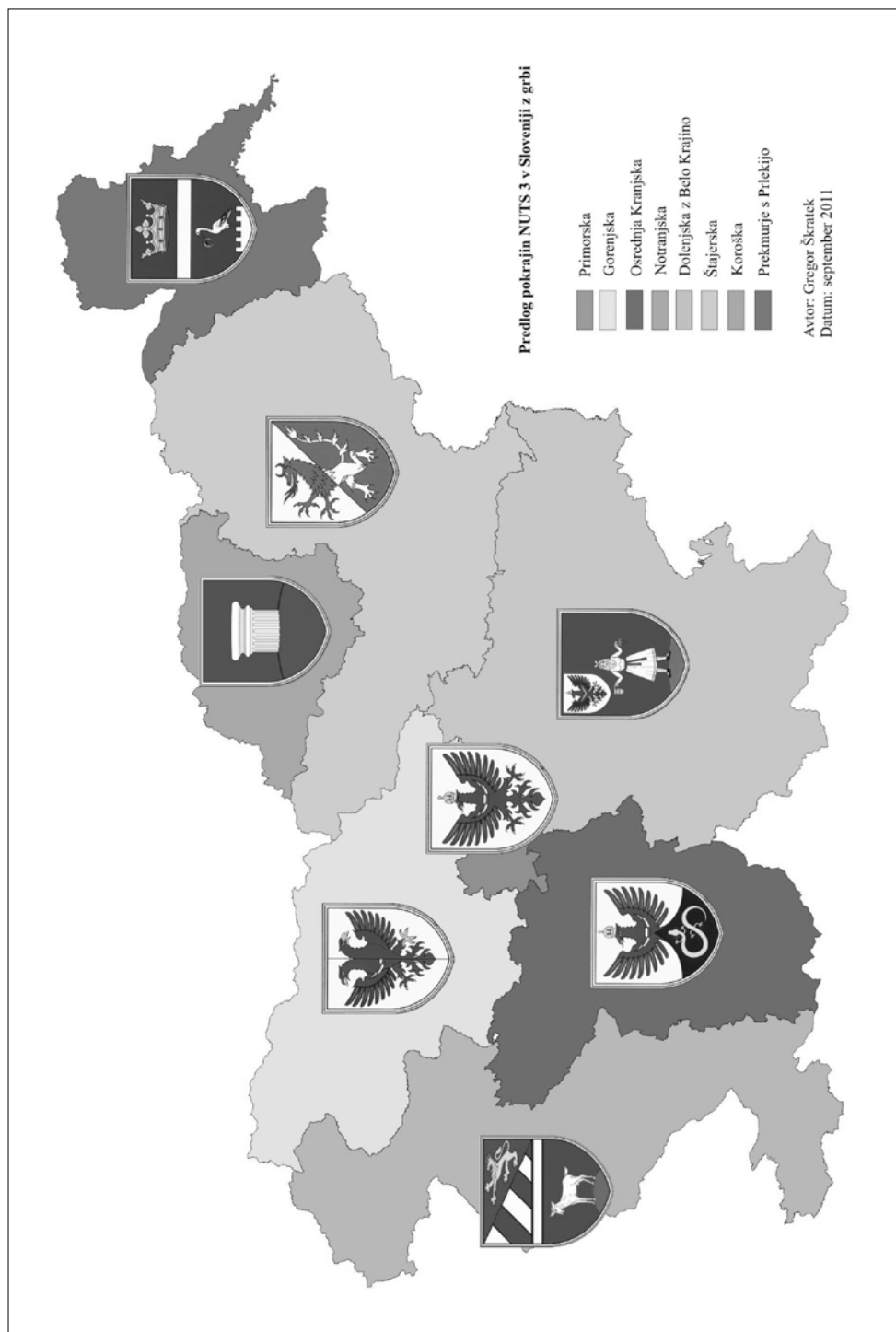
območje večjih mest. Ob izdelavi zemljevida bomo »nove« regije v nadaljevanju predstavili tudi v številkah. Z metodo prekrivanja kart dobimo približne orise prihodnjih pokrajin, ker pa je meja med njimi težko določiti, bodo zgodovinska navezanost, jezikovna podobnost in gravitacijsko središče odigrali pomembno vlogo pri uvrstitvi ene občine v to ali ono pokrajino.

Osnova za snovanje regij je zemljevid občin v Republiki Sloveniji. Na njega bomo po slojih nanašali že izrisane karte gravitacijskih središč, nekdanjih dežel in narečij. Uvrstitev posamezne mejne občine v pokrajino bo subjektivna, vendar bo upoštevala vse prej omenjene kriterije, pri čemer bosta izstopala predvsem gravitacijsko središče in zgodovinska navezanost. Pri tem želimo posebej poudariti, da bo Mestna občina Ljubljana kot prestolnica predstavljala posebno regijo, kar je bilo že zaslediti pri nekaterih predhodnih pripravljavcih predlogov za ustanovitev pokrajin. Po spojitvi vseh slojev smo določili mejo in izdelali zemljevid, ki prikazuje »nove« pokrajine (Slika 2). Pri poimenovanju pokrajin smo se naslonili predvsem na nekdanje zgodovinske dežele, s katerimi se ljudje še danes istovetijo in presenetljivo dobro poznajo njihov nekdanji obseg. Od zahoda se tako vrstijo pokrajine Primorska, Gorenjska, Notranjska, Osrednja Kranjska, Dolenjska z Belo Krajino, Štajerska, Koroška, Prekmurje s Prlekijo.

Slika 2: Predlog pokrajin na ravni NUTS 3.

Čprav se naslednje vrstice neposredno ne nanašajo izključno na področje geografije, pa želimo pri snovanju pokrajin doseči tudi navezanost njenih prebivalcev na pokrajino. Na osnovi zgodovinskih pokrajin in predlogov grboslovcev Heraldike smo vsaki pokrajini dodali tudi grb, ki predstavlja njeno skupno zgodovino in posledično tudi prepoznavnost pokrajine. Vse grbe razen grba Primorske so izdelali grboslovci Heraldike, primorskega smo izdelali sami, na njem pa so zastopani simboli nekdanjih zgodovinskih dežel Goriške in Istre. Zemljevid z grbi pokrajin je prikazan na Sliki 3.

Slika 3: Predlog novih pokrajin z grbi.

Dolžni smo podati še številčno predstavitev novih pokrajin. Za statistično predstavitev nam bodo služili podatki po občinah Statističnega urada Republike Slovenije. V Preglednici 3 lahko vidimo, da bi najmanjša pokrajina Koroška štela 118.594 prebivalcev, največja, Štajerska pa 540.644, kar je še zmeraj v obsegu od 100.000 do 800.000, ob znižanju minimuma s 150.000 na 100.000.

Preglednica 3: Nove regije v številkah.

Regije	Površina v km ²	Št. prebivalcev (31.12.2008)	Število podjetij	Št. reg. brezposelnih	Povprečna neto plača
Primorska	3.078	215.446	19.522	4.841	852,15
Gorenjska	2.877	316.935	23.645	6.127	858,71
Notranjska	2.509	136.897	9.863	2.585	798,85
Osrednja Kranjska	275	276.091	31.469	7.324	1.042,35
Dolenjska z Belo krajino	4.540	290.100	17.765	8.786	792,86
Koroška	1.311	118.594	7.185	4.075	809,58
Štajerska	4.119	540.644	35.586	22.035	808,12
Prekmurje s Prlekijo	1.575	137.655	7.506	7.414	801,67
Slovenija	20.284	2.032.362	152.541	63.187	845,54

Vir: http://www.stat.si/publikacije/pub_obcine2009.asp.

5.1 SWOT-analiza predloga nove pokrajinske organiziranosti Slovenije

Smotrno je, da za predlagano delitev Slovenije na pokrajine naredimo tudi kratko SWOT-analizo. Prednosti, ki jih vidimo pri delitvi Slovenije na 7 + 1 pokrajino, so:

- navezanost na tradicijo, ki je pri ljudeh še zmeraj prisotna,
- poistovetenje ljudi s pokrajino in njenimi simboli,
- dovolj ekonomsko avtarkične pokrajine, ki bodo kos pokrajinsko pomembnim projektom in
- cenejša javna/pokrajinska uprava, saj bi centri bili v krajih, ki so že sedaj dovolj ustrezno opremljeni.

Slabosti delitve na sorazmerno velike regije so:

- pomanjkanje posluha za lokalne interese prebivalstva,
- težje politično obvladovanje prostora in
- nevarnost pokrajinskega centralizma pri dodeljevanju sredstev.

Priložnosti, ki se kažejo ob takšni pokrajinski delitvi, so predvsem:

- pokrajinska povezanost in zavest podjetij za ustanavljanje pokrajinskih razvojnih centrov,
- večje možnosti pri kandidiranju za evropska sredstva za regionalni razvoj,
- možnost ustanovitve pokrajinskega prevoznika in posledično pocenitev javnih prevoznih sredstev,
- povezovanje pokrajin s skupnimi interesi v Evropski uniji in
- možnosti za razvoj novih delovnih mest.

Pasti, ki lahko pretijo takšni pokrajinski členitvi:

- prevelika navezanost prebivalcev na pokrajino in izguba narodne zavesti,
- morebitna razgradnja države na federalne enote in
- morebitna neskladja pokrajinske in nacionalne zakonodaje.

6. Sklep

Kakšne pokrajine bomo imeli v Sloveniji in koliko jih bo, bo odvisno predvsem od nas, državljanov in državljanek, in tega, koliko se bomo angažirali pri njihovem ustanavljanju. Dosedanje poti k ustanavljanju pokrajin so bile bolj kot ne brezplodne, saj zaradi političnih interesov in kupčkanja z glasovi volivcev niso pripeljale do končne rešitve, to je do ustanovitve pokrajin. Vladajoče politične strukture se morajo pri tem vprašati, ali je kupčkanje z glasovi res več vredno kot

denar, ki ga vsako leto izgubljam zaradi neurejenega področja pokrajin. Na tem mestu končujemo naš komentar, saj ga ne želimo razviti v luči dnevne politike. Naš predlog delitve Slovenije je prikaz ene izmed rešitev in nov doprinos k tej vedno aktualni tematiki. Opira se na tradicionalne kazalce, ki smo jih uporabili, prav tako smo terminološko poenotili imena pokrajin ter jih zaradi poistovetenja prebivalcev s pokrajino nadgradili s simboli. Na tem mestu lahko zapišemo samo še to, da si želimo, da bi bila rešitev glede tega vprašanja v Sloveniji sprejeta čim prej.

Literatura

- Berzelak, S. 1999: Zgodovina 2 za tehniške in druge strokovne šole. Ljubljana.
- Bufon, M. 2001: Osnove politične geografije I. Ljubljana.
- Čermelj, L. 1965: Slovenci in Hrvatje pod Italijo med obema vojnoma. Ljubljana.
- Fujs, M. 1991: Madžarska vojaška in civilna uprava v Prekmurju v drugi svetovni vojni. Kronika: časopis za slovensko krajevno zgodovino 89–100. Ljubljana.
- Fujs, M. 1991: Značilnosti madžarske okupacijske uprave v Prekmurju. Kronika: časopis za slovensko krajevno zgodovino 63–69. Ljubljana.
- Geršković, L. 1948: Dokumenti o razvoju narodne vlasti: priručnik za izučavanje istorije narodne vlasti na fakultetima, školama i kursevima. Beograd.
- Godec, R. 1982: Razmerja upravnih organov do samoupravnih interesnih skupnosti. Ljubljana.
- Godec, R. 1982: Razmerja upravnih organov do samoupravnih interesnih skupnosti. Ljubljana.
- Grafenauer, B. 2000: Lokalna samouprava na Slovenskem: teritorialno – organizacijske strukture. Maribor.
- Grafenauer, B. 2008: Teritorialne členitve v državah članicah Evropske unije. Maribor.
- Gulič, A., Kukar, S., Lenarčič, L., Praper, S., Rus, A., Logar, F. idr. 1993: Regionalni razvoj in regionalizacija Slovenije. Ljubljana.
- Krajevni leksikon Dravske banovine. 1937. Ljubljana.
- Šnuderl, M. 1965: Politični sistem Jugoslavije: družbenopolitična in ekonomska ureditev. Ljubljana.
- Čokert, A., Gajšek, M., Gosar, L., Gulič, A., Plut, D., Ravbar, M., Vlaj, S. in Vrišer, I. 1999: Pokrajine v Sloveniji. Ljubljana.
- Zakon o območjih okrajev in občin v SRS. Uradni list Socialistične republike Slovenije 35/64. Ljubljana.
- Spletne strani:
- Medmrežje 1: <http://www.stat.si/doc/pub/REGIJE-2010.pdf> (25. 8. 2011).
- Medmrežje 2: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/> (27. 4. 2012).
- Medmrežje 3: http://www.stat.si/publikacije/pub_obcine2009.asp (27. 4. 2012).

DIVISION AND ADMINISTRATIVE-TERRITORIAL ORGANIZATION OF THE SLOVENIAN TERRITORY AT NUTS LEVEL 3

Summary

The territorial organization of the territory has always been an important factor in terms of monitoring and administration of the space. In our article we briefly presented the administrative-territorial organisation of the Slovenian territory in the light of the then geopolitical situation since the formation of provinces up until today. But the requests for an administrative organisation have changed in each period. After the collapse of the Austro-Hungarian Empire (A-H) the division of the territory persisted temporarily, but could not function due to the Rapallo border. Thus, the Slovenian territory was after the St. Vitus day's Constitution divided into the administrations Ljubljana and Maribor, which were further divided into districts and municipalities. Such division of the territory partially prevented the integration of the for centuries divided nation within countries. Due to the appeasement of the situation and suppression of national aspirations in the newly formatted Kingdom of the Serbs, Croats and Slovenes the later was renamed into the Kingdom of Yugoslavia on the 10th of April 1929. The renaming was followed by the new administrative-territorial division. The whole country was divided into provinces, which were named after rivers in order to disguise the nationality. However, the Drava province, which covered the Slovenian territory, was the only territorial-national homogeneous formation. At the emerge of World War II the Slovenian territory was divided into the zones of the occupying forces, which were created with the aim to annex the occupied territory as soon as possible to the territory of the occupying forces. In addition to the organisation of the occupying forces the Slovenian territory also had a legitimate administration of the Liberation front. The specific of the organization of the Liberation front was in the unique people's governance, since field committees of the Liberation front were formed even before the territory was liberated. In terms of the territorial division of Slovenia's territory within the post-war Yugoslavia we can say, that the post-war period is characterized by rapidly changing internal territorial organisation. The post-war period has been marked as the period of territorial instability. This period is after 1963, when the new constitution was adopted, followed by the period of territorial strength. According to the Act on the administrative division of the federal Slovenia from the 8th September 1945 Slovenia's territory was divided into 5 districts, 28 district units and 1583 towns (Grafenauer, 2000, 272). The last change of the administrative organisation within Yugoslavia entered legally into force already in 1964 (Uradni list SRS, no. 35/64). The territory of the People's Republic of Slovenia was again divided into 4 districts and 62 municipalities. Until the independence, Slovenia had a total of 62 municipalities and 1173 local communities. Such division and administrative-territorial organisation of the young country persisted until 1998, when new municipalities began to form due to various political interests. So in 2012 we have already 211 municipalities.

Slovenia joined the European Union (EU) on the 1st of May 2004. In the accession negotiations our country had to discuss the chapter on regionalism among 29 other chapters. However, the later is still not regulated to a satisfactory extent. The biggest problem arises regarding NUTS 3 regions, since they still, even 8 years after the entrance into the EU, have not been formatted in a functional manner. The second major problem of the existing regions is their lethargy among people.

Our guide in planning the regions was the Charter of regions, which was in 1988 endorsed by the European parliament and which defines the region as an entity with its own identity and certain specificities like language, culture and historical traditions. When it comes to formalities we will try to cover the recommendations of the European Council, which anticipates from 150.000 to 800.00 residents for NUTS 3 regions. Due to the numerical smallness of the Slovenian nation we will allow ourselves to lower the lower limit to the minimum of 100.000 residents. The second important criterion, which we have used in planning the regions, is the gravitational area of larger cities. With the method of overlapping maps we obtained approximate outlines of the future regions, but since borders among them are hard to determine, the historical attachment, linguistic similarity and the gravitational centre played an important role in classifying municipalities in this or that region. The basis for the planning of regions was the map of municipalities in the Republic of Slovenia. On it we placed in layers the already drawn maps of gravitational centres, former countries and dialects. The classification of each border municipality into the region will be subjective, but will take into account the gravitational centre and historical attachment. Here we would like to emphasize, that the state municipality Ljubljana as the capital represents a special region, which could already be observed in some previous drafters of proposals for the creation of regions. After the merger of all layers we have determined the border and created a map, showing new regions (map 7). By naming the regions we have primarily relied on former historical countries, with which people today identify themselves and have surprisingly good knowledge on their former range. From the west the regions are as follows: Primorska, Gorenjska, Notranjska, Osrednja Kranjska, Dolenjska with Bela Krajina, Koroška, Štajerska and Prekmurje with Prlekija.

Although the following lines do not directly relate exclusively to the field of geography, we want by planning the regions also preserve the attachments of residents to the region. On the ground of historical regions and suggestions of the experts of heraldry (of Heraldika) we provided each region with a coat-of-arms, which represents their common history and consequently the visibility of the region. We formed all coats-of-arms, except the one of Primorska, with the experts of heraldry (Heraldika). The one of Primorska we made alone and it includes the symbols of former historical provinces Goriška and Istra. The map with the coats-of-arms is shown in map 8.

It is appropriate that we make a brief SWOT-analysis for the suggested regional division of Slovenia. The advantages we see in the division of Slovenia after the method 7 + 1 are:

- the attachment of people to tradition is still present,
- identification of people with the region and its symbols,
- sufficient economic stand-alone regions that could handle important projects,
- cheaper public/regional administration as the centres would be located in places that are already sufficiently equipped.

Weaknesses of the division into relatively large regions are:

- lack of sensitivity for the interests of the local population,
- more difficult political control of the space,
- danger of regional centralism in the allocation of funds.

Opportunities that show up at such regional division are mostly:

- regional connectivity and interest of companies for establishing regional business development centres,
- greater options in applying for European funds for regional development,

- possibility of establishing a provincial carrier and consequently cheaper public transport,
- integration of regions with common interests in the European Union and
- opportunities for development of new work places.

Threats of such a regional division:

- excessive attachment of the residents to the region and loss of national identity,
- possible degradation of the state into federal units,
- possible discrepancies between the provincial and national legislation.

